

Вінницька обласна військова адміністрація
№ 1705/01.01-40/2.24 від 09.02.2024 року

**Державна служба України
з етнополітики та свободи
совісті**

*Щодо надання інформації про виконання зобов'язань
Рамкової конвенції за період з 01 липня 2021 року по 31 грудня 2023 року*

На виконання листа Державної служби України з етнополітики та свободи совісті від 08 лютого 2024 року № 674/12-0801/24 щодо надання інформації в рамках шостого моніторингового циклу виконання Україною зобов'язань, взятих за Рамковою конвенцією про захист національних меншин за період з 01 липня 2021 року по 31 грудня 2023 року обласна військова адміністрація повідомляє наступне.

Додаток: на 11 арк. в 1 прим.

**Перший заступник Начальника обласної
військової адміністрації**

Наталя ЗАБОЛОТНА

Начальник Управління у справах
національностей та релігій
Вінницької обласної військової
адміністрації

Ігор САЛЕЦЬКИЙ

На виконання Конституції та Законів України на обласному рівні забезпечено реалізацію державної етнополітики у сфері міжнаціональних відносин. Протягом звітного періоду основна увага в області приділялась забезпеченню дотримання законодавства щодо прав національних спільнот, підтримка у задоволенні національно-культурних, освітніх, інформаційних потреб, розвитку етнічної самобутності національних меншин та практичній реалізації положень Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин.

Обласна військова адміністрація сприяє створенню належних умов представникам національних меншин (спільнот), які проживають на теренах області, а також збереженню етнокультурного різноманіття, толерантності, взаємоповаги, мовної єдності та самосвідомості.

Задоволення мовно-освітніх потреб національних меншин

За інформацією наданою Департаментом гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації серед мов національних меншин, які вивчались у закладах загальної середньої освіти Вінницької області у 2021-2023 роках – польська та іврит. Німецька мова у закладах загальної середньої та вищої освіти вивчається як іноземна мова.

Так, у 2021/2022 навчальному році, до повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, у 2 закладах загальної середньої освіти (Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I–III ступенів – гімназія № 6 Вінницької міської ради» та Бершадського закладу загальної середньої освіти I–III ступенів № 2) освітній процес для 60 учнів здійснювався російською мовою. Забезпечували освітній процес російською мовою 7 педагогічних працівників.

Як самостійний предмет російську мову вивчали 12 454 учні у 173 закладах освіти, факультативно – 1 785 учнів у 32 закладах освіти. Після початку воєнних дій вивчення цієї мовою не здійснювалось.

Польську мову як предмет вивчали 3 643 учні у 29 закладах освіти, факультативно – 1 053 учні у 7 закладах освіти.

Німецьку мову як предмет вивчали 14 045 учнів у 124 закладах освіти, факультативно – 87 учнів у 3 закладах освіти.

У Приватному закладі «Навчально-виховний комплекс «Ор Менахем Вінниця» іврит як предмет вивчали 32 учні.

У 2022/2023 навчальному році:

польську мову як предмет вивчали 4 453 учні у 38 закладах освіти, факультативно – 862 учні у 7 закладах освіти;

німецьку мову як предмет вивчали 13 952 учні у 119 закладах освіти, факультативно – 118 учнів у 3 закладах освіти;

іврит як предмет вивчали 22 учні (Приватний заклад «Навчально-виховний комплекс «Ор Менахем Вінниця»).

У 2023/2024 навчальному році;

польську мову як предмет вивчають 4 423 учні у 35 закладах освіти, факультативно – 55 учнів у 1 закладі освіти;

німецьку мову як предмет вивчають 12 211 учні у 106 закладах освіти, факультативно – 276 учнів у 3 закладах освіти;

іврит як предмет вивчають 20 учнів (Приватний заклад «Навчально-виховний комплекс «Ор Менахем Вінниця»).

З 2001 року на Вінниччині проведено обласний конкурс декламаторського мистецтва в номінації «Польська література», на якому учнівська молодь демонструвала знання польської мови та декламаційне мистецтво.

Щорічно проводились I–III етапи Всеукраїнських учнівських олімпіад з польської та літератури і німецької мови, в яких брали участь учні закладів загальної середньої освіти та представники національних спільнот області. Переможців обласного етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з польської і німецької мов та їх наставників відзначали грошовою винагородою на щорічному обласному святі «Таланти Поділля

У рамках міжнародної співпраці між науковими, науково-педагогічними та громадськими спільнотами України та Республіки Польща Комунальним закладом вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» спільно з Всеукраїнським координаційно-методичним центром вивчення польської мови та культури при Спілці вчителів-полоністів України, директором якого є Адам Броніславович Хлопек, у травні 2022 року проведено методичний семінар-практикум для обговорення важливих освітянських питань, пов'язаних із реформуванням загальної середньої освіти та реалізацією Концепції «Нова українська школа».

У жовтні 2022 року Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», Дрогобицька філія Інституту модернізації змісту освіти, Спілка вчителів-полоністів України, Вінницьке відділення Спілки вчителів-полоністів України організували та провели обласний науково-методичний семінар-практикум для вчителів польської мови Вінниччини з теми «Особливості вивчення польської мови та літератури в Новій українській школі». Лекції, майстер-класи провели польські педагоги Тереза Клечек, Кристина Міськевич та Анна Міськевич, які забезпечили вчителів Вінниччини авторськими методичними матеріалами для навчання польської мови

На виконання Обласної цільової програми роботи з обдарованою молоддю на 2018–2022 роки, затвердженої рішенням 31 сесії 7 скликання Вінницької обласної Ради від 26 квітня 2018 року № 598, проведено III (обласний) етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з польської мови та літератури: у

2021/2022 навчальному році взяли участь 33 учасники (згідно із кошторисом 29 676 грн); у 2022/2023 навчальному році взяли участь 23 учасники (згідно із кошторисом 29 346 грн).

У зв'язку із закінченням терміну реалізації вищезазначеної Програми, наказом Вінницької обласної військової адміністрації від 3 січня 2023 року № 03 затверджено Обласну цільову програму роботи з обдарованими дітьми та молоддю на 2023-2027 роки. Відповідно до заходів цієї Програми у 2023/2024 навчальному році проведено III (обласний) етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з польської мови та літератури, в якій взяли участь 27 учасників (згідно із кошторисом 28 626 грн).

Протягом звітного періоду національні спільноти області мали можливість задовольняти мовно-освітні потреби у закладах загальної середньої освіти та у недільних школах і гуртках, що діють при національно-культурних товариствах.

Визначення освітніх потреб, пов'язаних з функціонуванням кримськотатарської мови, здійснюється відповідно до запитів кримськотатарських громад чи їх окремих представників.

На початок 2024 року дошкільною освітою охоплено 9 дітей, загальною середньою освітою – 62 дитини. Освітній процес здійснюється українською мовою. Запитів щодо вивчення кримськотатарської мови не надходило.

Задоволення культурно-мистецьких потреб національних меншин

Відповідно до Положень Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин в області протягом 2021-2023 років проводилась значна робота щодо задоволення мовно-освітніх, культурно-мистецьких та інформаційних потреб національних спільнот для збереження та розвитку їх культурної спадщини, мовної та релігійної самобутності.

Враховуючи духовні потреби представників різних національностей з метою збереження мови та відродження звичаїв і традицій культури етнічних груп продовжувалась реалізація обласної Програми підтримки діяльності національно-культурних товариств області, забезпечення міжконфесійної злагоди і духовно-морального розвитку Вінниччини та співпраці із закордонними українцями на період 2021-2024 роки Управління у справах національностей та релігій Вінницької обласної військової адміністрації затверджена рішенням Вінницької обласної Ради 44 сесії 7 скликання від 23 липня 2020 року № 948, з якої проводилось фінансування культурно-мистецьких заходів, спрямованих на розвиток народної творчості, міжкультурного діалогу, поглиблення взаєморозуміння та творчого

співробітництва між представниками різних національних спільнот, що проживають на Вінниччині.

Так у 2021 році з обласного бюджету на проведення заходів використано 47,0 тис. грн., у 2022 – 6 тис. грн., у 2023 – 63,5 тис. грн.

З липня 2021 року проведено культурно-мистецькі заходи, а саме:
V міжнаціональний фестиваль «Ми одна родина, наша слава Брацлавщина!», присвячений 30-й річниці Незалежності України (щорічно);
обласний фестиваль національних культур «Подільські барви» (один раз в два роки);
регіональний фестиваль польської культури «Єнаймось, радіймо, співаймо разом!» (щорічно).

Нажаль, з початком повномасштабного вторгнення країни-агресора в Україну, з лютого 2022 року проведення культурологічних та мистецьких заходів тимчасово припинилось.

Представники національних спільнот Вінниччини, як увесь український народ, піднялися на захист державності, права на свободу і демократію та вільного розвитку України. У перший день повномасштабного вторгнення рф на територію України представники Ради національних товариств Вінниччини у спільному зверненні засудили акт російської агресії проти України та закликали історичні батьківщини та увесь світ допомогти у боротьбі за мир під українським небом. Звернення було розміщено на сайті «Вінниччина релігійна та міжнаціональна», а також на власних сайтах організацій.

Протягом 2022 року проведено такі заходи:
виставка «Захистимо пам'ять», присвячена до Міжнародного дня Голокосту (щорічно);
літературно - мистецьке свято «Мови різні - душа одна» до Міжнародного дня рідної мови (щорічно);
День Незалежності Республіки Польща (щорічно).

У 2023 році проведено такі заходи:
Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту (щорічно);
Міжнародний День рідної мови (щорічно);
єврейське національне свято «Пурім» (щорічно);
азербайджанське національне свято «Новруз Байрам» (щорічно);
Міжнародний день ромів (щорічно);
Вшанування пам'яті жертв Другого масового розстрілу євреїв нацистами у Вінниці у 1942 році (двічі на рік);
Дні польської культури у м. Бар (щорічно);
XIII фестиваль польової кухні ім. Тараса Сича (щорічно);

регіональний фестиваль польської культури «Єднаймося! Радіймо! Співаймо!» (щорічно);

єврейське свято Ханука (щорічно);

обласне свято національної кухні «Чим хата багата, тим і рада» (один раз в два роки).

Також, реалізовувався проєкт під назвою: «Збережи могилу прадіда», організований польськими організаціями з метою впорядкування римсько-католицьких цвинтарів.

Крім того, протягом звітного періоду завдяки фінансової підтримки Програми проведено церемонію відкриття пам'ятної дошки громадському діячу відомому письменнику єврейського походження Велву Черновецькому, меморіалу пам'яті євреїв міста Вінниці та Вінниччини, пам'ятного знаку євреям – жертвам Голокосту у Могилів-Подільському.

Проведено тематичні книжкові виставки, презентації книг, видано біографічний довідник – «Євреї Вінниччини: Випуск 1. Гайсинщина» та «Подільський єврейський альманах 2023 р.».

За спонсорські кошти відреставровано та встановлено мармурову стелу загиблим військовим Османської імперії (1881 р.) у с. Стрижавка Вінницького району.

На рівні області підтримуються культурні проєкти у сфері традиційної культури, серед яких чільне місце займають фольклорно-етнографічні експедиції, наукові дослідження, науково-практичні конференції та підготовка наукових видань з питань фольклору, етнографії, історії та культури різних народів.

З Програми розвитку культури Вінницької області на 2018-2022 роки, затвердженої рішенням 27 сесії обласної Ради 7 скликання від 20 грудня 2017 року № 516 на проведення XV обласного фестивалю національних культур «Подільські барви» у 2021 році з обласного бюджету використано 21,0 тис. грн.; з грудня 2022 року по січень 2023 року на онлайн-фестиваль національної кухні «Чим хата багата, тим і рада» – 4,8 тис. грн.

В області діють 7 різножанрових творчих аматорських колективів художньої самодіяльності національних меншин (спільнот) Вінниччини (185 осіб), що мають почесне звання «народний» (зразковий) аматорський:

1. Родинний циганський ансамбль пісні і танцю «Ягорі» Іванівського СБК Калинівського району, керівник – Марценкевич Ольга Анатоліївна ;
2. Вокальний єврейський ансамбль «Сімхе» Вінницького єврейського благодійного центру «Хесед-Емуна», керівник – Бахчеван Наталя Анатоліївна;

3. Дитячий ансамбль польської пісні і танцю «Подільські мальви» Гніванської ДМШ, керівник – Дудник Ірина Сергіївна;
4. Чеський фольклорно-етнографічний ансамбль «Студанка» Миколаївського СБК Козятинського району, керівник – Киричишина Ірина Вікторівна;
5. Дитячий польський хор «Молоде листя» Барського РЦД, керівник – Халабуда Людмила Володимирівна;
6. Польський вокальний ансамбль «Срібні голоси» громадської організації «Спілка поляків Вінниччини», керівник – Сідорова Ірина Сергіївна;
7. Польське вокальне тріо «Ажур» громадської організації «Спілка поляків Вінниччини», керівник – Гресс Ірина Станіславівна.

Вінницьким обласним центром народної творчості спільно з національними товариствами традиційно проводяться наступні фестивалі:

обласне літературно-мистецьке свято «Мови різні – душа одна» до Міжнародного дня рідної мови та обласний фестиваль національних культур «Всі ми діти твої, Україно!» (щорічно);

обласний фестиваль національних культур «Подільські барви» (один раз у два роки) у 2021 та 2023 роках;

обласне свято національної кухні «Чим хата багата, тим і рада» (один раз в два роки).

За період 2021-2023 роки форма проведення фестивалів була змішана онлайн/офлайн у зв'язку з введенням карантинних обмежень та воєнного стану.

Також, на сайті Вінницького обласного краєзнавчого музею <https://vinnytsia-museum.in.ua/printings/museum-progress> опубліковано науковий збірник «Вінницький обласний краєзнавчий музей. Історичні аспекти та сучасний розвиток», у форматі PDF. Частина статей присвячена різним аспектам матеріальної спадщини та перебування національних громад на теренах Вінниччини.

У бібліотеках області, працювали розгорнуті стаціонарні книжкові виставки, перегляди літератури, фотовиставки, тематичні полицки спрямовані на розвиток мов національних меншин. Організовувались зустрічі з представниками національних меншин, засідання «круглих» столів, семінари, виховні бесіди, спрямовані на формування толерантності, поваги до культури, історії, мови, звичаїв і традицій представників різних національностей.

Фонд державних, публічних та інших бібліотек Вінницької області мовами національних меншин станом на 31 грудня 2023 року нараховує 3 млн. 410,2 тис. прим.: у 2021 р. – 4 млн. 563,4 тис. прим., у 2022 р. - 3 млн. 904,9 тис.

прим., у 2023 р. – 341,0 тис. прим.

У тому числі:

	2021	2022	2023
	Примірників		
білоруською	25	25	89
болгарською	59	43	52
гагаузькою	0	0	0
грецькою	37	37	42
єврейською	177	137	163
кримськотатарською	4	4	8
молдовською	14	14	16
німецькою	7093	7100	8326
польською	5720	6890	7081
російською	4549461	3889857	3374817
румунською	42	38	69
словацькою	2	2	19
угорською	64	59	78
англійською			15321
арабською			25
іспанською			161
китайською			38
французькою	594	594	3784
вірменською	4	4	4
грузинською	3	3	3
латиською	52	19	20
новогрецькою		37	35
ромською	2	2	2
сербською	1	1	1
чеською	75	58	60
Всього	4563429	3904924	3410214

Рада представників національно-культурних товариств

При Вінницькій обласній військовій адміністрації діє координаційно-дорадчий орган національних спільнот – обласна рада представників національно-культурних товариств.

Розпорядженням голови обласної військової адміністрації від 05 жовтня 2023 року № 65-р затверджено новий склад обласної ради представників національно-культурних товариств, до якого входять лідери 15 зареєстрованих громадських організацій національно-культурного та освітнього спрямування, а саме:

АБДУЛЛАЄВ Наміг Закіф огли голова громадської організації «Вінницька обласна азербайджанська община «ОГУЗ»;

АБУШОВ Теймур Аловсат огли - голова громадської організації «Вінницька міська громада азербайджанців «Атеш» («Вогонь»);

ВОЙЦІЦЬКИЙ Юрій Романович - голова громадської організації «Християнсько-демократичний союз поляків»;

ГАВРИЛЮК Олена Андріївна - голова Вінницької міської громадської організації «Конфедерація поляків Поділля ХХ століття»;

ГРИГОРИЧЕНКО Володимир Дмитрович – голова громадської організації «Вінницька міська організація «Рома Поділля»;

ІЗЕДІН Ельдар Айдерович - голова громадської організації «Кримці»;

ІЛЬНИЦЬКА Зінаїда Сергіївна - голова громадської організації «Вінницьке національно-культурне товариство німців «Відергебурт»;

КНОП Ірина Юліївна - голова обласного єврейського благодійного центру «Хесед-Емуна»;

КУРТА Микола Петрович – голова громадської організації «Барське районне культурно-освітнє товариство поляків ім. Конфедератів Барських»;

МЕДВЕДЕВА Маргарита Дмитрівна - директор Польського дому у м. Бар

НАРСІА Мерабі Патікоєвич - голова Вінницького обласного грузинського товариства «Арго»;

СЕНЧЕНКО Наталія Олександрівна – заступник голови Вінницького регіонального центру культури та мистецтва циганського народу «Девлеса, ромале!» («З Богом, цигани!»)

ТРАХТЕНБЕРГ Рита Петрівна - голова Вінницького обласного відділення єврейського агентства «Сохнут-Україна»;

ЦОДІКОВИЧ Олександр Аронович - голова Вінницького обласного товариства єврейської мови та культури;

ЯКОВЕНКО Лідія Опанасівна – голова громадської організації «Товариство поляків Брацлавщини «Відродження».

Кількість активно діючих національно-культурних товариств

Станом на січень 2024 року у Вінницькій області зареєстровано 80 національно-культурних товариств, деякі з них по різних причинах поступово припиняли свою статутну діяльність та після перереєстрації нараховано 56.

Переважна більшість з цього числа складають польські товариства – 24 та єврейські – 13, ромських – 5, азербайджанських – 2, кримськотатарських – 2, чеських – 2 по одному асирійське, білоруське, вірменське, грузинське,

литовське, німецьке, хорватське та 1 рада представників національно-культурних товариств.

Центри національних культур

Ключова увага в області приділяється створенню належних умов щодо підтримки діяльності національно-культурних товариств.

Для збереження та популяризації культурної спадщини національних меншин та корінних народів у м. Вінниця діє Центр національних культур Вінниччини, в якому згідно графіка працювали колективи художньої самодіяльності, кімнати для вивчення мов національних меншин, конференційна зала для засідань Ради, прийому закордонних делегацій та налагодження співпраці з міжнародними організаціями.

Діяльність Центру з обласного бюджету у 2021 році профінансовано у розмірі 150,0 тис. грн. у 2022-2023 роках – у розмірі по 200,0 тис. грн.

Протягом звітного періоду у Центрі національних культур Вінниччини проводила роботу громадська організація «Рада національних товариств Вінниччини», на робочих засіданнях якої вирішувались питання з розвитку міжнаціональних відносин, задоволення національно-культурних потреб та їх етнонаціонального розвитку, подальшого забезпечення етнокультурних потреб та задоволення прав представників національних меншин (спільнот).

Інтеграція в українське суспільство ромської національної меншини

З метою забезпечення проведення на території області інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на протидію упередженому ставленню до осіб, які належать до ромської національної спільноти та їх обізнаність про права людини, структурними підрозділами обласної військової адміністрації спільно правоохоронними органами та представниками ромської спільноти проводились засідання «круглих столів» щодо правової обізнаності ромів, проблем освіти та шляхів їх вирішення, порядку надання соціальних послуг, роз'яснювальної роботи щодо здорового способу життя серед представників ромської громади.

Крім того підрозділами поліції Вінниччини вживались відповідні організаційні та практичні заходи із попередження вчинення правопорушень, пов'язаних із порушенням рівноправності громадян.

Зокрема, на постійній основі працівниками поліції здійснювався моніторинг місць компактного проживання (84 місця), представників ромської національності. Усього на території Вінницької області нараховується 950 осіб

ромської національної меншини, із них: 287 - чоловіки, 349 - жінки та 314 - діти.

За кожним (постійним та тимчасовим) місцем проживання осіб ромської національної меншини закріплено дільничних офіцерів поліції, поліцейських офіцерів громад та інспекторів ювенальної превенції (які обслуговують зазначені поліцейські дільниці) для забезпечення своєчасного контролю за пересуванням таких осіб та проведення системної комунікації й інших превентивних заходів в частині попередження скоєння правопорушень відносно зазначеної категорії громадян.

Станом на 01 січня 2024 року проведено 84 відвідування за місцем проживання осіб ромської національної меншини, під час яких батькам роз'яснено обов'язки щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей.

Територіальними підрозділами поліції на місцях проводилась відповідна робота з представниками ромської національної меншини, органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування в частині взаємообміну інформацією на предмет можливого скоєння протиправних дій відносно представників національних меншин. Фактів вчинення правопорушень відносно представників ромської національної меншини на території області не зареєстровано.

Управлінням у справах національностей та релігій Вінницької обласної військової адміністрації розроблено Регіональний план заходів на 2024-2025 роки з реалізації Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, який зараз знаходиться

Задоволення інформаційних потреб національних меншин

Представники національних меншин є традиційними учасниками в обласних та міських теле і радіо – передачах.

https://www.youtube.com/watch?v=RYZREpv_19w

Відповідно до переліку зареєстрованих у Вінницькій області друкованих засобів масової інформації, станом на 01 січня 2024 року у регіоні друковані ЗМІ не видаються мовами національних меншин (спільнот)/корінних народів. Всі видання друкуються українською мовою.

Проте з 2012 року з ініціативи Громадської організації «Християнсько-демократичний союз поляків Вінниці» за підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Польща та обласної Програми підтримки діяльності національно-культурних товариств області, забезпечення міжконфесійної злагоди і духовно-морального розвитку Вінниччини та співпраці із закордонними українцями на період 2021-2024 роки виходила газета польською

мовою «Слово польське». З 2022 року «Слово польське» висвітлюється у PDF форматі в електронному вигляді (slowopolskie.org).